

การประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้

THE EVALUATION OF OUTPUTS, OUTCOMES AND IMPACTS OF THE LOCAL LEARNING ENRICHMENT NETWORK (LLEN) PROGRAM OF CHILDREN AND TEENAGERS IN THE SOUTHERN AREA

ผู้วิจัย

ดร. จิตติวิมล คล้ายสุบรรณ¹Jitwimon Klaysubun¹

jitwimon@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) ประเมินความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของชุดโครงการวิจัย LLEN 2) ประเมินพัฒนาการและความต่อเนื่องของชุดโครงการวิจัย LLEN 3) ศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่การพัฒนาผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง 4) ศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่ผลกระทบ และลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้น และ 5) วิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ชุดโครงการวิจัย LLEN ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว ขอบเขตของการประเมินครั้งนี้ ครอบคลุมเฉพาะชุดโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้ ซึ่งรับการสนับสนุนจาก สกว. และเป็นโครงการที่มีการส่งงานเรียบร้อยแล้วเท่านั้น จำนวน 4 โครงการ จากจำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้การศึกษาเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติบรรยาย และการวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาผลการประเมิน พบว่า 1) ทุกโครงการผ่านเกณฑ์การประเมินความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ของชุดโครงการวิจัย LLEN 2) ทุกโครงการผ่านเกณฑ์การประเมินการติดตามพัฒนาการและความต่อเนื่องทั้ง 4 ประเด็น 3) ปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่การพัฒนาผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านนักวิจัยที่เป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับและการดำเนินงานมีความต่อเนื่องภายหลังสิ้นสุดโครงการ ด้านครูที่เล็งเห็นประโยชน์ของโครงการและมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ด้านนักเรียนที่สนุกกับกิจกรรมและกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และด้านภาคีเครือข่ายที่มีการประสานความร่วมมือที่ดีระหว่างหน่วยงาน 4) ปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่ผลกระทบ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านนักวิจัยที่มีประสบการณ์ มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ ด้านผู้บริหารที่เห็นความสำคัญและสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเอง ด้านครูที่มีความมุ่งมั่นพัฒนาตนเอง และด้านภาคีเครือข่ายที่มีการสนับสนุนความร่วมมือจากภาคเอกชน และ 5) สาเหตุที่ทำให้โครงการวิจัย LLEN ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านนักวิจัยที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน มีการวางแผนและติดตามอย่างต่อเนื่อง ด้านผู้บริหารที่เข้าใจถึงหลักการและเห็นประโยชน์ของโครงการวิจัย ด้านครูที่มีความตั้งใจจริงและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานอย่างต่อเนื่อง ด้านภาคีเครือข่ายที่มีมาจากหลายภาคส่วน และด้านการบริหารจัดการหน่วยงานที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับทิศทาง (Steering Committee) สำหรับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการวิจัย LLEN ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านผู้บริหารมีการปรับเปลี่ยนผู้อำนวยการโรงเรียน ด้านครูที่มีการปรับเปลี่ยนครูที่เข้าร่วมโครงการทำให้การเข้าร่วมกิจกรรมไม่ต่อเนื่อง และด้านการบริหารจัดการเครือข่ายในด้านการประสานงานที่เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน

คำสำคัญ : การประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบเครือข่ายเชิงพื้นที่การหนุนเสริมการเรียนรู้

¹ อาจารย์ประจำ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ABSTRACT

The research objectives were 1) to evaluate the success of LLEN program, 2) to evaluate the development and sustainable of the LLEN programs, 3) to study the factors affecting the outcome development, 4) to study the factors affecting the research impacts, and 5) to analyze the factors affecting the research success or failure. This evaluation included only 4 research projects in the southern area under TRF with complete research reports from 3 provinces: Nakhon Si Thammarat, Phatthalung, and Surat Thani. The data were collected by documentation, observation, interview, and focus group. The quantitative data were analyzed by descriptive statistics and qualitative data were analyzed by content analysis. The evaluation results indicated the followings 1) All research projects met the criteria of all indicators and corresponded with research objectives. 2) The evaluation results of the development and sustainability of the LLEN program indicated that all research projects met all four criteria. 3) Factors and causes, that lead to the continuous development, consist of 4 elements; well-acknowledged researcher and continuing work after the project ends, teachers who perceive project's benefits and are determined, students who enjoy the activities and actively developed themselves, and the network partners with good cooperation between agencies 4) Factors and causes, that lead to the impacts, consist of 4 elements; experienced researchers and knowledge sharing among various network partners, the administrators who emphasize and encourage teachers to develop themselves, teachers who actively developed themselves, and network partners with financial support from private sector and 5) Key success factors of the LLEN project, consist of 5 elements; researchers who are eager to work, continuous planning and following-up, the administrators who understand the principles and perceive the project's benefits, teachers who are determined and exchange knowledge continuously, network partners from various sectors, and the administration of The Thailand Research Fund (TRF) which adopt knowledge management and have a steering committee. The problems and barriers of LLEN consist of 3 elements; occasional rotation of school director, rotating of participated teachers which cause the activity's discontinuity, and a coordination within the network which causes misunderstanding.

Keywords : Evaluation of Outputs Outcomes and Impacts, Local Network, Learning Enrichment

บทนำ

สืบเนื่องจากวิกฤติคุณภาพการศึกษาไทยในระดับพื้นฐานที่ต่อเนื่องมาเป็นเวลานาน ถึงแม้ว่าได้มีความพยายามในการปฏิรูปการศึกษามาแล้วถึงสองทศวรรษก็ตาม โดยกระทรวงศึกษาธิการ ได้มีการลงทุนอบรมเพื่อพัฒนาครู มีการปรับหลักสูตร การใช้สื่อการเรียนการสอน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ รวมถึงการปรับโครงสร้างองค์กรทางการศึกษา แต่ความพยายามดังกล่าวยังไม่บรรลุผลสำเร็จเท่าที่ควร ดังจะเห็นได้จาก ผลการ

ประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติปีการศึกษา 2549-2551 (สำนักทดสอบทางการศึกษา, 2552, น. 2) พบว่าคะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ และสังคมศึกษาในทุกระดับชั้น คือระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 O-NET และ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 A-NET ต่ำกว่าร้อยละ 50 ทั้ง 3 ปี ยกเว้น วิชาภาษาไทยของระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2551 (ร้อยละ 52)

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 O-NET ปีการศึกษา 2549 และ 2550 (ร้อยละ 50 และ 51) และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 A-NET ปีการศึกษา 2550 (ร้อยละ 50) นอกจากนั้นผลการประเมิน PISA 2009 (โครงการ PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2553, น. 2) พบว่า นักเรียนไทยกลุ่มอายุ 15 ปี มีผลการประเมินต่ำกว่าค่าเฉลี่ยนานาชาติ ทุกวิชา และมีแนวโน้มว่าผลการประเมินลดต่ำลงทุกวิชาเมื่อเทียบกับการประเมินเมื่อปี ค.ศ. 2000 ซึ่งเป็นการประเมินครั้งแรก

จากวิกฤติปัญหาคุณภาพการศึกษาดังกล่าว สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ในฐานะเป็นองค์กรหลักด้านการวิจัยและพัฒนาซึ่งได้ระดมทุนการทำงานร่วมกับโรงเรียน กลุ่มโรงเรียน มหาวิทยาลัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน ตลอดจนแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในพื้นที่ จึงมีความคิดริเริ่มในการนำนวัตกรรมและคิดค้นแนวทางการวิจัยและพัฒนาการศึกษาในพื้นที่ โดยเน้นการระดมสรรพกำลังในพื้นที่ ทั้งด้านองค์ความรู้ และทรัพยากรทั้งแหล่งเงินทุน บุคคล และองค์กรต่าง ๆ และการประสานเครือข่ายระหว่างสถาบันการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษา และองค์กรภาคีต่าง ๆ ในพื้นที่เพื่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน โดยสนับสนุนให้จัดชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ เพื่อหนุนเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน (Local Learning Enrichment Network : LLEN) ขึ้นโดยโครงการดังกล่าวเป็นการหนุนเสริมคุณภาพการเรียนรู้ทุกภูมิภาค จำนวน 15 จังหวัด จำแนกเป็นภาคเหนือ 5 จังหวัด ภาคกลาง 3 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 จังหวัด และภาคใต้ 3 จังหวัด เพื่อดำเนินการสร้างเครือข่ายและประสานการดำเนินการระหว่างภาคีต่าง ๆ และโรงเรียนคู่พัฒนา ในลักษณะงานวิจัยและพัฒนาและการมีส่วนร่วม และถอดบทเรียนจากการวิจัยและพัฒนาที่จะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อไป บัดนี้ โครงการดังกล่าวได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว สกว. จึงได้สนับสนุนให้จัดทำโครงการประเมินผลสัมฤทธิ์และผลกระทบของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิง

พื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนขึ้น โดยงานวิจัยครั้งนี้มุ่งประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้ เพื่อตรวจสอบว่าผลผลิตที่เกิดจากชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเชิงพื้นที่ในการหนุนเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนที่ สกว. ให้การสนับสนุนนั้น เกิดประโยชน์จริงหรือไม่เพียงใด ต่อกลุ่มเป้าหมายใด และส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างไร เพื่อที่ สกว. จะได้นำผลการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานของ สกว. ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อประเมินความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของชุดโครงการวิจัย LLEN
2. เพื่อประเมินพัฒนาการและความต่อเนื่องของชุดโครงการวิจัย LLEN ซึ่งรับการสนับสนุนจาก สกว. และเป็นโครงการที่มีการส่งงานเรียบร้อยแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยในแต่ละด้านดังนี้
 - 2.1 ความก้าวหน้าด้านการดำเนินงานหรือพัฒนาการต่อยอดงานวิจัย
 - 2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประยุกต์ใช้ผลจากงานวิจัย การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย
 - 2.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการวิจัย
 - 2.4 ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น
3. เพื่อศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์อย่างต่อเนื่อง
4. เพื่อศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่ผลกระทบและลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้น/คาดว่าจะเกิดขึ้น
5. เพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุที่ทำให้ชุดโครงการวิจัย LLEN ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) เพื่อการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของชุดโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้ ทั้งด้านความสำเร็จของโครงการ พัฒนาการและความต่อเนื่องของโครงการ ปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่ผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง ปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่ผลกระทบรวมทั้งสาเหตุที่ทำให้โครงการวิจัย LLEN ประสบความสำเร็จ หรือความล้มเหลว

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย นักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้ จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 10 คน จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 10 คน และจังหวัดพัทลุง จำนวน 11 คน และผู้ประสานงานโครงการ LLEN จำนวน 1 คน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินชุดโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้ ผู้วิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2557 – เดือนมีนาคม 2558 โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1. การวิเคราะห์เอกสารจากรายงานการวิจัยในชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน จำนวน 4 โครงการ จาก 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนครศรีธรรมราช และจังหวัดพัทลุง 2. การสนทนากลุ่มกับนักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับโครงการพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้ จำนวน 31 คน 3. การลงพื้นที่เพื่อสังเกตหลักฐานต่าง ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องจากโครงการวิจัยในโรงเรียนเครือข่ายที่ได้รับการหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในประเด็นความต่อเนื่องของโรงเรียนเครือข่ายหลังจากที่ไม่มีโครงการวิจัยสนับสนุนกิจกรรมการดำเนินงาน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในเวลาที่เดินทาง

ไปจังหวัดต่าง ๆ ช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคม 2557 4. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ประสานงานโครงการ LLEN และ 5. การสนทนากลุ่มกับหัวหน้าโครงการวิจัย/ผู้แทนโครงการพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อการหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน จำนวน 3 คน ในเดือนมีนาคม 2558 เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับรวบรวมได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการประเมินผล ได้แก่ 1) ข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสารรายงานการวิจัย จำนวน 4 โครงการ จำแนกเป็น โครงการสำรวจทุนในพื้นที่ จำนวน 1 โครงการ คือ การพัฒนาเครือข่ายสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และโครงการสร้างเครือข่ายสถาบัน การศึกษาในพื้นที่เพื่อเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในพื้นที่ในเขตภาคใต้ จำนวน 3 โครงการ ได้แก่ การพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุราษฎร์ธานี การพัฒนาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้านการวิจัยสำหรับครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับสมรรถนะในการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดพัทลุง (ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และคณะ, 2552; ประโยชน์ คุปต์กาญจนากุล และคณะ, 2554; พูลพงษ์ บุญพรหมณ์ และคณะ, 2554 และ เกษม สุริยกันท์ และคณะ, 2554) 2) ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มนักวิจัยและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตภาคใต้ จำนวน 31 คน จำแนกเป็นนักวิจัยในโครงการ จำนวน 13 คน ผู้แทนจากภาคเอกชน จำนวน 2 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน และครูที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 14 คน 3) ข้อมูลจากการสังเกตหลักฐานต่าง ๆ ที่เป็นผลสืบเนื่องจากโครงการวิจัย 4) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ประสานงานโครงการ LLEN เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ จำนวน 1 คน และ 5) ข้อมูลการสนทนากลุ่มหัวหน้าโครงการวิจัย/ผู้แทน

โครงการ LLEN ในการยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับรวมได้จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูล จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่มกับที่มนักวิจัย สมาชิกแบบเจาะลึกกับเครือข่าย และครูที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ประเด็นที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ประสานงานโครงการวิจัย LLEN และแบบบันทึกข้อมูลที่ได้จากรายงานการวิจัย ฉบับสมบูรณ์ และจากการสังเกตหลักฐานต่าง ๆ ที่เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งเครื่องมือที่พัฒนาขึ้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่า IOC มากกว่า 0.6 ทุกประเด็นคำถาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เชิงเนื้อหาสำหรับข้อมูลที่รวบรวมจากเอกสารรายงานการวิจัย การสนทนากลุ่ม การสังเกต และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

2. คำนวณค่าจำนวนโครงการเทียบกับเกณฑ์การประเมิน

กรอบการประเมิน

การประเมินชุดโครงการวิจัย LLEN ในครั้งนี้ ผู้วิจัยพิจารณาการดำเนินงานของแต่ละจังหวัดเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 สำรวจทรัพยากรในพื้นที่สำหรับการบูรณาการความร่วมมือเชิงพื้นที่ (Area-based Integration) เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้สำหรับนักเรียนในพื้นที่ ระยะที่ 2 การสร้างเครือข่ายและระดมสรรพกำลังจากภาคส่วนต่าง ๆ ในพื้นที่ เพื่อร่วมสนับสนุนการยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ โดยการประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ (Objectives-Oriented Evaluation) ซึ่งเป็นแนวคิดของ Ralph W. Tyler (1950 as cited in Fitzpatrick, Sanders & Worthen, 2004: 72-75) ที่เป็นรูปแบบการประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์

ของโครงการที่จะประเมินเป็นหลัก ผลการประเมินสามารถนำมาเป็นเกณฑ์สำหรับการตัดสินใจผลสำเร็จของการดำเนินโครงการ ซึ่งกรอบการประเมินโครงการวิจัย LLEN ของแต่ละระยะปรากฏดังตารางที่ 1 – 3

ตารางที่ 1 กรอบการประเมินผลผลิตที่พิจารณาจากความสำเร็จ/การบรรลุของวัตถุประสงค์ของชุดโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้สำหรับโครงการสำรวจทุนในพื้นที่

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1. ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์กับผลผลิต	1. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยกับผลผลิตที่ได้จากการวิจัย	รายงานการวิจัย	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)	โครงการวิจัยทุกโครงการมีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัยกับผลผลิตที่ได้จากการวิจัย
2. ลักษณะของผลผลิต	2.1 ข้อมูลในด้านทรัพยากรในพื้นที่	รายงานการวิจัย	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีข้อมูลในด้านทรัพยากรต่างๆ ในพื้นที่ เช่น ด้านต้นทุนบุคคล ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัย ประชาชน ชุมชน เป็นต้น ด้านแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ มหาวิทยาลัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น ด้านองค์กรสนับสนุน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น และด้านอื่น ๆ
	2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	รายงานการวิจัย	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
	2.3 มีข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนและองค์กรต่างๆ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา	รายงานการวิจัย	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนและองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา
	2.4 มีการจัดทำข้อเสนอโครงการโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในด้านต่าง ๆ	รายงานการวิจัย	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีการจัดทำข้อเสนอโครงการโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการพัฒนา ระบบบริหารและจัดการการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการพัฒนานักเรียนและด้านอื่น ๆ

ตารางที่ 2 กรอบการประเมินผลผลิตที่พิจารณาจากความสำเร็จ/การบรรลุของวัตถุประสงค์ของชุดโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้สำหรับโครงการพัฒนาเครือข่าย

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1. รูปแบบของเครือข่าย	องค์ประกอบของเครือข่ายมาจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกนหลัก	1.รายงานการวิจัย 2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ	1. แบบบันทึกข้อมูล 2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	เครือข่ายทุกเครือข่ายประกอบด้วยภาคีเครือข่ายที่มาจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกนหลัก
2. การกำหนดวัตถุประสงค์หลักของเครือข่าย	ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์หลักของเครือข่ายกับวัตถุประสงค์ของชุดโครงการ LLEN	รายงานการวิจัย	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีการกำหนดวัตถุประสงค์หลักของเครือข่ายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุดโครงการ LLEN คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่ ซึ่งอาจจะเป็นการพัฒนาโดยผ่านตัวครู หรือพัฒนาที่ตัวนักเรียนโดยตรง
3. การดำเนินงานของเครือข่าย	การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่	1.รายงานการวิจัย 2. ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ	1. แบบบันทึกข้อมูล 2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่
4. ความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการวิจัย	ผลผลิตที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย	รายงานการวิจัย	แบบบันทึกข้อมูล	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีผลผลิตตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ตารางที่ 3 กรอบการประเมินผลลัพธ์และผลกระทบที่พิจารณาจากพัฒนาการและความต่อเนื่องของชุดโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
1.ความก้าวหน้าด้านการดำเนินงานหรือพัฒนาการต่อยอดงานวิจัย	การดำเนินงานของเครือข่าย LLEN อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ	แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีการดำเนินงานของเครือข่าย LLEN อย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว
2. การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย	การนำผลที่ได้จากโครงการ LLEN ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง พัฒนานักเรียน และพัฒนาเครือข่าย จนกระทั่งได้รับการยอมรับจากสังคม และ/หรือได้รับรางวัล หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ	แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีการนำผลที่ได้จากโครงการ LLEN ไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนเอง พัฒนา นักเรียน และพัฒนาเครือข่าย จนกระทั่งได้รับการยอมรับจากสังคม และ/หรือได้รับรางวัล หลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว
3. ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการวิจัย	การดำเนินงานที่สืบเนื่องจากผลลัพธ์ของโครงการ LLEN อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงของตนเอง นักเรียน และเครือข่าย หลังจากสิ้นสุดโครงการ	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ	แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีการดำเนินงานที่สืบเนื่องจากผลลัพธ์ของโครงการ LLEN อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการเปลี่ยนแปลงของตนเอง นักเรียน และเครือข่าย หลังจากสิ้นสุดโครงการ

ประเด็นการประเมิน	ตัวบ่งชี้	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ	วิเคราะห์ข้อมูล	เกณฑ์การประเมิน
4. ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาเครือข่ายกับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น	ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น	ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ	แบบบันทึก การสนทนา กลุ่ม	การวิเคราะห์เนื้อหา	โครงการวิจัยทุกโครงการมีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาเครือข่ายกับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้น

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการประเมินผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในเขตภาคใต้ตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการประเมินความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย LLEN ในภาคใต้ ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ ความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการสำรวจฯในพื้นที่ และความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการพัฒนาเครือข่ายซึ่งสรุปได้ดังนี้

1.1 ผลการประเมินความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย LLEN สำหรับโครงการสำรวจฯในพื้นที่ของภาคใต้มีจำนวน 1 จังหวัด ได้แก่ เครือข่ายจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า เครือข่ายจังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่านเกณฑ์การประเมินตามตัวบ่งชี้ทุกประเด็น โดยมีข้อมูลในด้านทรัพยากรในพื้นที่ มีข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา มีข้อมูลเกี่ยวกับโอกาสและความร่วมมือระหว่างกลุ่มคนและองค์กรต่าง ๆ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา และมีข้อมูลการจัดทำข้อเสนอโครงการโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในด้านต่าง ๆ ซึ่งผลผลิตที่ได้จากผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกข้อ และผลผลิตที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาโครงการพัฒนาเครือข่ายในเขตพื้นที่ของจังหวัดสุราษฎร์ธานีได้ โดยนักวิจัยได้นำผลที่ได้มา

จัดทำข้อเสนอโครงการโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในด้านต่าง ๆ ของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน โดยการสำรวจ สังเคราะห์ และประเมินสถานการณ์คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน การศึกษาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน การศึกษา สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่ส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ ในด้านทรัพยากรบุคคล ครู ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ องค์กรที่มีบทบาทสนับสนุน แหล่งเงินทุนสนับสนุนและสื่อมวลชนท้องถิ่น และการประเมินโอกาสและความเป็นไปได้ในการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มบุคคลสถาบันการศึกษาขององค์กร ท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน และความพร้อมของมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภายใต้โครงการการพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุราษฎร์ธานี

1.2 ผลการประเมินความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย LLEN สำหรับโครงการพัฒนาเครือข่ายในเขตภาคใต้ จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ เครือข่ายจังหวัดนครศรีธรรมราช จังหวัดพัทลุง และจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยผลการประเมินพิจารณาใน 4 ประเด็น คือ 1) รูปแบบของเครือข่าย 2) การกำหนดวัตถุประสงค์หลักของเครือข่าย 3) การดำเนินงานของเครือข่าย และ 4) ความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการวิจัย

พบว่า เครือข่ายทั้ง 3 จังหวัด ผ่านเกณฑ์ การประเมิน ทั้ง 4 ประเด็น โดยกระบวนการดำเนินงานโครงการ พัฒนาเครือข่ายทุกจังหวัดในเขตภาคใต้มีการพัฒนา เครือข่ายที่ประกอบด้วยภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่าง ๆ โดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกนหลัก วัตถุประสงค์หลักของ เครือข่ายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของชุดโครงการ LLEN ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ การพัฒนาครู การพัฒนานักเรียน การพัฒนานวัตกรรมหรือกิจกรรม เพื่อพัฒนานักเรียน การดำเนินงานของโครงการวิจัย ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

2. ผลการประเมินการติดตามพัฒนาการและความ ต่อเนื่องของโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้พิจารณาแยก เป็น 4 ประเด็น คือ 1) ความก้าวหน้าด้านการดำเนินงาน หรือพัฒนาการต่อยอดงานวิจัย 2) การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประยุกต์ใช้ผลจากงานวิจัย การใช้ประโยชน์ 3) ผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากกรวิจัย และ 4) ความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ ผลผลิต ผลลัพธ์ และ ผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยประเมินแต่ละ โครงการจำแนกตามเครือข่ายและประเมินในภาพรวมมี รายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ความก้าวหน้าด้านการดำเนินงานหรือ พัฒนาการต่อยอดงานวิจัย พบว่า เครือข่ายภาคใต้มีการ ดำเนินงานหรือพัฒนาการต่อยอดงานวิจัย สามารถเห็น ได้อย่างชัดเจนว่าเครือข่าย LLEN มีความก้าวหน้าในการ ดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ทั้งในด้านเครือข่ายระหว่างครูที่เข้า ร่วมโครงการก็ยังมีประสานงานกันอย่างต่อเนื่องใน รูปแบบที่ไม่เป็นทางการ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ หรือปรึกษาหารือในด้านการทำงานอยู่เสมอ เครือข่าย ระหว่างอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและครูเครือข่าย ที่เข้า ร่วมโครงการ ที่ยังช่วยเหลือเป็นที่เล็งทางวิชาการ เป็นที่ ปรึกษาให้กับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การติดต่อประสานงาน กันระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนอกจากนี้โรงเรียน ยังได้รับการสนับสนุนห้องเรียนการอ่านคิดวิเคราะห์เพื่อ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของโรงเรียนเกิดเครือข่าย ภาคเอกชน และจากชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษามากขึ้น ถึงแม้จะสิ้นสุดโครงการแล้ว แต่ในปัจจุบัน ก็ยังมีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง

2.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประยุกต์ใช้ผล จากงานวิจัย การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย พบว่า เครือข่ายภาคใต้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การประยุกต์ใช้ ผลจากงานวิจัย การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยสามารถ เห็นได้อย่างชัดเจนมีการนำผลที่ได้จากงานวิจัยไป ประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยครูสามารถนำองค์ ความรู้ที่ได้รับจากโครงการ LLEN ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ในการพัฒนาเป็นสื่อการสอน ครูสามารถนำองค์ความรู้ที่ ได้รับจากโครงการ LLEN ไปพัฒนางานของตนเองจนได้รับ รางวัลมีการบูรณาการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังมีการเผยแพร่องค์ความรู้ไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง ทั้งด้าน การขยายรูปแบบการดำเนินงานไปสู่หน่วยงานที่ดูแล ด้านการจัดการศึกษาในภาคส่วนต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิด ประโยชน์ต่อไป

2.3 ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกรวิจัย พบว่า เครือข่ายภาคใต้มีผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกรวิจัยจะเห็น ได้อย่างชัดเจน โดยมีการนำผลที่ได้จากโครงการไปต่อ ยอดจนนำไปสู่ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านครูที่เข้า ร่วมโครงการได้รับการยอมรับในการทำงานเชิงวิชาการ ได้รับเชิญเป็นวิทยากร ครูได้รับทุนสนับสนุนในการทำงาน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลให้โรงเรียนได้รับการ ชื่นชมมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในการทำงานเชิง วิชาการส่งผลกระทบต่อโรงเรียนในทางที่ดีขึ้นมากกว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ LLEN ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนที่ ได้รับการยอมรับในระดับต่างโรงเรียน ในการทำงานหรือ กิจกรรมต่าง ๆ และด้านโรงเรียน พบว่า การสร้าง เครือข่ายระหว่างประเทศมีการดำเนินงานจนเกิดการ ยอมรับและมีการนำไปขยายผลให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.4 ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ ของโครงการ ผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ ที่เกิดขึ้น พบว่า เครือข่ายภาคใต้มีการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรม การเรียนรู้ด้านการวิจัยสำหรับครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนปลายในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ การยกระดับสมรรถนะในการเรียนรู้และ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจังหวัดพัทลุง และการส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุราษฎร์ธานี เมื่อพิจารณาเกณฑ์การประเมินความสอดคล้องจึงสรุปได้ว่า ทุกจังหวัดในเขตภาคใต้ผ่านเกณฑ์การประเมินในประเด็นของความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการวิจัยพัฒนาเครือข่าย

3. ผลการศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่การพัฒนาผลลัพธ์อย่างต่อเนื่อง พบว่า ปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่การพัฒนาผลลัพธ์อย่างต่อเนื่องของเครือข่ายภาคใต้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านนักวิจัย ด้านครู ด้านนักเรียน และด้านภาคีเครือข่าย โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านนักวิจัย พบว่า หัวหน้าโครงการและทีมนักวิจัยเป็นบุคคลที่ได้รับการยอมรับในด้านการพัฒนางานด้านการศึกษาทำให้การดำเนินงานมีคุณภาพและมีความต่อเนื่องภายหลังสิ้นสุดโครงการ และหัวหน้าโครงการมีความตั้งใจจริงในการขับเคลื่อนโครงการ และความเชื่อของหัวหน้าโครงการวิจัยด้านครู พบว่า ครูเล็งเห็นประโยชน์ของโครงการ และมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนาตนเองเพื่อการประยุกต์ใช้องค์ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมองว่าแนวความคิดของโครงการสอดคล้องกับความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ด้านนักเรียน พบว่า นักเรียนมีความสุขกับการร่วมกิจกรรม และมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง และด้านภาคีเครือข่าย พบว่า การประสานความร่วมมือและความสัมพันธ์อันดีระหว่างหน่วยงานอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดผลลัพธ์อย่างยั่งยืน

4. ผลการศึกษาปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่ผลกระทบและลักษณะของผลกระทบที่เกิดขึ้นพบว่า ปัจจัยและสาเหตุที่นำไปสู่ผลกระทบและลักษณะผลกระทบที่เกิดขึ้นของเครือข่ายภาคใต้ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ ด้านนักวิจัย ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านภาคีเครือข่าย โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านนักวิจัย พบว่า ทีมนักวิจัยเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในการพัฒนาซอฟต์แวร์และการผลิตสื่อ มีการจัดกิจกรรมที่

ก่อให้เกิดแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างเครือข่ายต่าง ๆ ด้านผู้บริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นความสำคัญและในการสนับสนุนครูในการพัฒนาตนเอง ด้านครู พบว่า มีความมุ่งมั่นตั้งใจของครูในการพัฒนาตนเอง สามารถที่นำองค์ความรู้ที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องส่งผลให้ครูได้พัฒนาตนเองพัฒนาสื่อการสอน และลงไปสู่การเรียนรู้ของนักเรียนที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ในท้องถิ่นเป็นแหล่งการเรียนรู้ครูมีขวัญและกำลังใจในการทำงานปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนการสอนพร้อมที่จะรับการเปลี่ยนแปลง ทางการศึกษามากขึ้น ครูสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาสื่อการเรียนการสอน โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูได้รับมุมมองและโลกทัศน์ที่กว้างขึ้นจากการศึกษาดูงาน และครูสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับขยายผลไปยังเพื่อนครูที่มีความสนใจ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนขึ้น และด้านภาคีเครือข่าย พบว่า มีการสนับสนุนความร่วมมือจากภาคเอกชนทั้งในด้านทรัพยากรและทุนในพื้นที่ รวมทั้งการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีความเป็นรูปธรรมทำให้การดำเนินกิจกรรมเกิดผลกระทบในวงกว้างมากขึ้น

5. ผลการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้โครงการวิจัย LLEN ประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว ผู้ประเมินแยกสรุปเป็น 2 ประเด็น คือ สาเหตุที่ทำให้โครงการวิจัย LLEN ประสบความสำเร็จกับปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินโครงการวิจัย LLEN ดังนี้

5.1 สาเหตุที่ทำให้โครงการวิจัย LLEN ของเครือข่ายภาคใต้ประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านนักวิจัย ด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านภาคีเครือข่ายและด้านการบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้ด้านนักวิจัย พบว่า นักวิจัยมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน มีการวางแผนระบบการทำงานที่ดี มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง และมาจากหลายคณะของมหาวิทยาลัยทำให้เกิดทีมงานที่มีความเข้มแข็ง นอกจากนี้ทีมนักวิจัยยังมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษาและสร้างเครือข่าย ด้านผู้บริหาร พบว่า การที่ผู้บริหารของเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจถึงหลักการของโครงการ เล็งเห็นถึงประโยชน์ของโครงการวิจัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ ด้านครู พบว่า ครูที่เข้าร่วมโครงการมีความตั้งใจจริงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้โครงการวิจัยประสบผลสำเร็จ ด้านภาคีเครือข่าย พบว่า มีภาคีเครือข่ายจากหลายส่วนทั้งจากศึกษานิเทศก์ กลุ่มผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ LLEN จนประสบความสำเร็จ และด้านการบริหารจัดการ พบว่า ทุกจังหวัดมีความคิดเห็นที่ตรงกันคือ หน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย คือ สกว. มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบโดยมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานชุดโครงการที่มีความสามารถในการให้คำปรึกษา การติดตามการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับทิศทาง (Steering Committee) ที่ทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะแก่โครงการวิจัยเพื่อให้การดำเนินการวิจัยไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีการติดตามประเมินการดำเนินงานของโครงการวิจัย เพื่อดูความก้าวหน้า ผลลัพธ์ และผลกระทบของโครงการทำให้เกิดการติดตามอย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าจะจบโครงการไปแล้ว ทำให้เกิดความตื่นตัวและต่อเนื่องในการดำเนินงาน

5.2 สาเหตุที่ทำให้โครงการวิจัย LLEN ของเครือข่ายภาคใต้ประสบปัญหาและอุปสรรค ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านการบริหารจัดการ โดยมีรายละเอียดดังนี้ ด้านผู้บริหาร พบว่า มีการปรับเปลี่ยนผู้อำนวยการโรงเรียนที่เกิดขึ้นส่งผลให้การดำเนินโครงการไม่เป็นไปตามที่คาดและต้องเริ่มนับหนึ่งใหม่ ด้านครู พบว่า การปรับเปลี่ยนครูที่เข้าร่วมโครงการ ครูส่วนใหญ่มีภารกิจ ทำให้หาเวลามาร่วมกิจกรรมได้ไม่ต่อเนื่อง นอกจากนี้ครูบางส่วนขาดทักษะในการคิดเชิงสร้างสรรค์ ขาดทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และด้านการบริหารจัดการเครือข่าย พบว่า

มีหลายปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการทำงาน ทั้งการประสานงานที่ผิดพลาดอาจทำให้เกิดความเข้าใจที่ไม่ตรงกัน ความไม่พร้อมความพร้อมของอุปกรณ์ เช่น คอมพิวเตอร์ ระยะเวลาว่างที่ไม่ตรงกัน ในการร่วมกิจกรรม ระยะเวลาในการดำเนินโครงการค่อนข้างน้อย เนื่องจากเป็นกลุ่มสุดท้ายที่เข้าร่วมโครงการวิจัย

อภิปรายผล

ผลการประเมินดังกล่าวข้างต้นผู้ประเมินมีประเด็นการอภิปราย ดังนี้

1. ผลการประเมินความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย LLEN สำหรับโครงการสำรวจทุนในพื้นที่ของภาคใต้ พบว่า เครือข่ายจังหวัดสุราษฎร์ธานีผ่านเกณฑ์การประเมินตามตัวบ่งชี้ทุกประเด็น ซึ่งผลผลิตที่ได้จากผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยทุกข้อ และสามารถนำผลผลิตที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาโครงการพัฒนาเครือข่ายในเขตพื้นที่มาจัดทำเป็นข้อเสนอโครงการโดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจในด้านต่าง ๆ ของโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน สังเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทรัพยากรทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ที่ทั้งทรัพยากรบุคคล ครู ผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และองค์กรที่มีบทบาทสนับสนุน แหล่งเงินทุนสนับสนุนและสื่อมวลชนท้องถิ่น โดยการสร้างความร่วมมือระหว่างกลุ่มบุคคลสถาบันการศึกษาองค์กรท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของการประเมินความต้องการจำเป็นของ สุวิมล ว่องวาณิช (2558, น. 29) ที่กล่าวถึงความจำเป็นและประโยชน์ของการประเมินความต้องการความจำเป็น คือ ใช้เป็นเครื่องมือบริหารที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถกำหนดแผนงานที่สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงาน ป้องกันการสูญเสียทรัพยากรกับการดำเนินงานที่ไม่ได้ผ่านการวิเคราะห์การดำเนินงานมาอย่างแท้จริง ซึ่งผลที่ได้จากการประเมินจะเป็นข้อมูลสะท้อนสภาพบริบทที่เกิดขึ้นของหน่วยงาน และเป็นข้อมูลสำคัญในการ

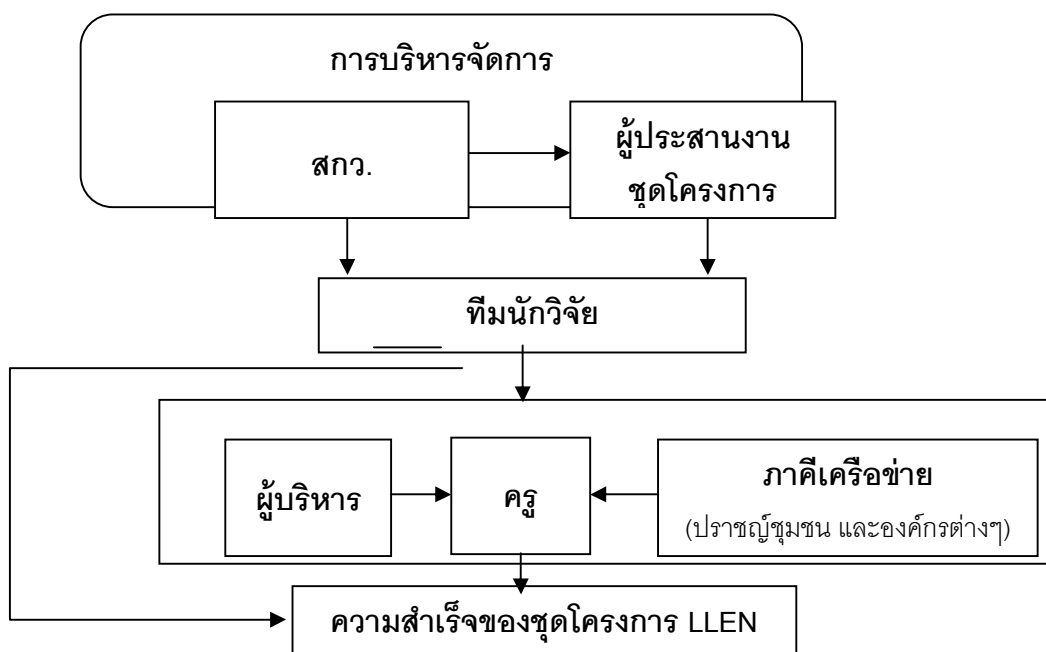
วางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนางานหรือองค์กรอย่างแท้จริง และการเข้าถึงเครือข่ายจึงเป็นสิ่งสำคัญให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554, น. 42) ที่ว่าการเข้าถึงเครือข่ายต้องมีการสร้างความเข้าใจกับสมาชิกภายในองค์กรที่ต้องออกไปติดต่อกับเครือข่าย โดยออกไปหาเครือข่ายถึงพื้นที่ พูดคุยกับคนที่เป็นแกนนำของเครือข่าย โดยดูจากตำแหน่งที่เป็นทางการก่อนแล้วให้แกนนำแนะนำผู้ที่เป็นแกนปฏิบัติ รวมทั้งการสื่อสารกับเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการประเมินความสำเร็จ/การบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย LLEN สำหรับโครงการพัฒนาเครือข่ายในภาคใต้ ใน 4 ประเด็น ได้แก่ 1) รูปแบบของเครือข่าย 2) การกำหนดวัตถุประสงค์หลักของเครือข่าย 3) การดำเนินงานของเครือข่าย และ 4) ความสำเร็จของการดำเนินงานโครงการวิจัย พบว่า ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ได้แก่ การพัฒนาครู การพัฒนานักเรียน การพัฒนาวัฒนธรรมหรือกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนโดยมีมหาวิทยาลัยเป็นแกนหลัก ในการขับเคลื่อนผลการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับ สมชาย สว่างจิตร์ และ อธิพัทธ์ สุวทันพรกุล (2556, น. 31-132) ที่ว่าลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ผู้ที่มีส่วนร่วมภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา ครูสอนศูนย์การศึกษาอิสลามประจำมัสยิด (ครูตาดีกา) และนักเรียน ผู้ที่มีส่วนร่วมภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ ผู้รู้ในชุมชน ปราชญ์ชุมชน กรรมการสถานศึกษาเป็นต้น และหน่วยงานสนับสนุน ได้แก่ สถานีอนามัย องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น วัด เป็นต้น ซึ่งลักษณะการมีส่วนร่วมเพื่อการดำเนินงานประสบความสำเร็จจะต้องมีการร่วมคิด ร่วมวางแผนการดำเนินงาน การร่วมกันตัดสินใจ การร่วมทำการร่วมติดตามประเมินผล และการร่วมสนับสนุนทรัพยากรการจัดการเรียนรู้

3. การประเมินพัฒนาการและความต่อเนื่องของโครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้ พบว่า เครือข่ายมีความก้าวหน้าในการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง ทั้งในด้านเครือข่ายระหว่างครูที่เข้าร่วมโครงการก็ยังมีประสานงานกันอย่างต่อเนื่องในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการ มีการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้หรือปรึกษาหารือในด้านการทำางานอยู่เสมอ เครือข่ายระหว่างอาจารย์ในมหาวิทยาลัยและครูเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการ ที่ยังช่วยเหลือเป็นที่เลี้ยงทางวิชาการ เป็นที่ปรึกษาให้กับโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง การติดต่อประสานงานกันระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนอกจากนี้โรงเรียนยังได้รับการสนับสนุนห้องเรียนการอ่านคิดวิเคราะห์เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญของโรงเรียน เกิดเครือข่ายภาคเอกชน และจากชุมชนที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ถึงแม้จะสิ้นสุดโครงการแล้ว แต่ในปัจจุบันก็ยังมีติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้จากผลผลิตที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัยเพื่อระยะเวลาผ่านไปทำให้เกิด การใช้ประโยชน์จากผลการวิจัยและเกิดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการวิจัยอย่างชัดเจน คือ มีการนำผลที่ได้จากงานวิจัยไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยครูสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากโครงการ LLEN ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาเป็นสื่อการสอน ครูสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้รับจากโครงการ LLEN ไปพัฒนางานของตนเองจนได้รับรางวัล มีการบูรณาการใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการเผยแพร่องค์ความรู้ไปสู่พื้นที่ใกล้เคียง ทั้งด้านการขยายรูปแบบการดำเนินงานไปสู่หน่วยงานที่ดูแลด้านการจัดการศึกษาในภาคส่วนต่าง ๆ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป มีการนำผลที่ได้จากโครงการไปต่อยอดจนนำไปสู่ความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านครูที่เข้าร่วมโครงการได้รับการยอมรับ ในการทำงานเชิงวิชาการได้รับเชิญเป็นวิทยากร ครูได้รับทุนสนับสนุนในการทำงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาส่งผลให้โรงเรียนได้รับการชื่นชมมีชื่อเสียงและเป็นที่ยอมรับในการทำงานเชิงวิชาการ มีการสร้างเครือข่ายระหว่างประเทศมีการดำเนินงานจนเกิดการยอมรับและมีการนำไปขยายผลให้กว้างขวางมาก

ยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554, น. 43) ที่กล่าวถึงการรักษาเครือข่ายว่าควรมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้เครือข่ายมาเข้าร่วมและนำเสนอผลงานพร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและแบบไม่เป็นทางการมีการนำผลงานเครือข่ายไปเผยแพร่เต็มใจที่จะเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ จากเครือข่าย มีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรในลักษณะอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการ

4. ผลการศึกษาปัจจัยที่ทำให้โครงการวิจัย LLEN ในเขตภาคใต้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ทีมนักวิจัย ครูผู้บริหาร ภาควิชาเครือข่าย ได้แก่ ประชาชนชุมชน และองค์กรต่าง ๆ เช่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน มูลนิธิ และรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น และการบริหารจัดการ ซึ่งทุกปัจจัยส่งผลกระทบร่วมกันต่อความสำเร็จของโครงการวิจัย LLEN ปัจจัยบางอย่างมีผลกระทบทางตรงและปัจจัยบางอย่างส่งผลกระทบทางอ้อมต่อความสำเร็จของชุดโครงการ LLEN ในเขตภาคใต้ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของชุดโครงการ LLEN ในเขตภาคใต้

จากภาพพบว่า ปัจจัยที่เป็นสาเหตุให้โครงการวิจัย LLEN ของเครือข่ายภาคใต้ประสบความสำเร็จ สามารถแบ่งได้ออกเป็น 5 องค์ประกอบ คือ ด้านนักวิจัย พบว่านักวิจัยมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน มีการวางแผนระบบการทำงานที่ดี มีการติดตามอย่างต่อเนื่อง และมาจากหลายคณะของมหาวิทยาลัยทำให้เกิดทีมงานที่มีความเข้มแข็งนอกจากนี้ทีมนักวิจัยยังมีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างเครือข่าย สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554, น. 52) ลักษณะของแกนนำเครือข่ายมีลักษณะที่สำคัญ คือ

ความตั้งใจจริง ความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล ความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจ ความไม่ลำเอียง การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผลงานและความรู้ ทักษะในการสื่อสาร ด้านผู้บริหาร พบว่า การที่ผู้บริหารของเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาเข้าใจถึงหลักการของโครงการ เห็นถึงประโยชน์ของโครงการวิจัยเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้การทำงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับเมตต์ เมตต์การุณจิต (2553, น. 27) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารหรือผู้นำนับว่าสำคัญที่สุดอันดับแรก เพราะถ้าหากว่าผู้บริหารไม่มีความต้องการที่จะให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมแล้ว คงยากที่จะเกิด แม้ว่าจะ

ผู้ได้บังคับบัญชาจะเรียกร้องก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษามีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความก้าวหน้า สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2554, น. 48) ที่กล่าวว่าความสำเร็จของการสร้างเครือข่ายในองค์กรผู้บริหารต้องสนับสนุน แต่ไม่ล้าวง การสนับสนุนทำด้วยการถามข่าวคราว ให้กำลังใจ ให้พื้นที่ ให้การสนับสนุน ทำให้สมาชิกอยากสร้างเครือข่ายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านครู พบว่า ครูที่เข้าร่วมโครงการมีความตั้งใจจริงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำงานอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้โครงการวิจัยประสบผลสำเร็จสอดคล้องกับ วิจารย์พานิช (2555, น. 18-19) กล่าวว่า ครูเพื่อศิษย์ต้องไม่ใช่แค่ มีใจ เอาใจใส่ศิษย์เท่านั้น ยังต้องมีทักษะในการจุดไฟ ในใจศิษย์ ให้รักการเรียนรู้ ให้สนุกกับการเรียนรู้หรือให้ การเรียนรู้ที่สนุกและกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ตลอดชีวิต และครูเพื่อศิษย์ต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองอย่างสิ้นเชิง ต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะการเรียนรู้และต้องมีทักษะการทำหน้าที่ครูในศตวรรษที่ 21 ด้วย ครูต้องเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านภาคีเครือข่าย พบว่า มีภาคีเครือข่ายจากหลายส่วนทั้งจากศึกษานิเทศก์ กลุ่มผู้ปกครอง และหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานของโครงการ LLEN จนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับ สมชาย สว่างจิตร และอิทธิพัทธ์ สுவทันพรกุล (2556, น. 133-134) ที่ได้กล่าวว่าผลที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการและภายหลังการดำเนินโครงการ มีปัจจัยมาจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ทั้งด้านที่ชุมชนให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา โดยให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ราษฎรชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ข้อมูลของชุมชนท้องถิ่นตนเองในการสร้างบทเรียนรวมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนทรัพยากร ทั้งเวลา สถานที่ และงบประมาณในการจัดการเรียนรู้ในชุมชน ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ทุกจังหวัด มีความคิดเห็นที่ตรงกันคือ หน่วยงานที่สนับสนุนทุนวิจัย คือ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบโดยมีการแต่งตั้งผู้ประสานงานชุดโครงการที่มีความสามารถในการให้คำปรึกษา การติดตาม การดำเนินงานอย่างใกล้ชิด โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับทิศทาง ที่ทำหน้าที่ให้ข้อเสนอแนะแก่โครงการวิจัยเพื่อให้การดำเนินการวิจัยไปในทิศทางที่ถูกต้อง สอดคล้องกับ วีระบุญเจริญ และคณะ (2554, น. 142) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือที่ทำให้บรรลุเป้าหมายของการทำงาน การพัฒนาคน และการพัฒนาองค์กรไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการเพิ่มมูลค่าของกิจการขององค์กร กลุ่มบุคคล หรือเครือข่ายของกลุ่มบุคคลหรือองค์กร และเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลงานของบุคคลเครือข่าย และพัฒนาสังคมในภาพรวมในยุคสังคมเศรษฐกิจบนฐานความรู้ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างองค์กรหรือเครือข่าย สอดคล้องกับงานของ ชนะศึก นิชานนท์ และคณะ (2555, น. 65-66) ที่พบว่า องค์ประกอบในการสร้างกลุ่มเครือข่ายการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา ประกอบไปด้วย 8 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) นโยบายการพัฒนาเครือข่าย โดยกระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการผลิตและพัฒนาครูให้ดำเนินการในรูปแบบกลุ่มเครือข่าย เพราะนโยบายเปรียบเสมือนกฎหมายที่ทำให้การทำงานแบบเครือข่ายมีผลในทางปฏิบัติ 2) สมาชิกของกลุ่มเครือข่าย ควรมีการดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการ ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากเครือข่ายต่าง ๆ 3) การกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ความเป็นกลุ่มเครือข่ายจะต้องมีความหมายถึง “การร่วมกันอย่างมีจุดหมาย” เพื่อทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์และกระบวนการเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้นมีเป้าหมายและแนวทางพัฒนากลุ่มเครือข่ายร่วมกัน 4) ความสมัครใจ การทำงานของกลุ่มเครือข่ายต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจของสมาชิกเครือข่ายเพื่อร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการบางอย่างเพื่อให้บรรลุผล 5) การมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกจะเป็นปัจจัยที่หนุนเสริมให้กลุ่ม

เครือข่ายนั้นมีพลังมากขึ้น 6) ระบบความสัมพันธ์และการสื่อสาร สิ่งที่มีความสำคัญต่อเครือข่าย คือ ข้อมูลและการสื่อสารระหว่างกันนับตั้งแต่การสื่อสารระหว่างปัจเจกบุคคลกับปัจเจกบุคคล กลุ่มกับกลุ่ม และระหว่างเครือข่ายกับเครือข่าย 7) ทรัพยากร ควรมีการจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอ เพื่อให้การทำงานของกลุ่มเครือข่ายมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย 8) การบริหารเครือข่าย กลุ่มเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นจะต้องมีการบริหารอย่างเป็นระบบ ควรมีการวางแผน ทั้งแผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการประจำปี รวมทั้งให้ความสำคัญกับการดำเนินโครงการและการประเมินโครงการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การพัฒนาการทำงานของเครือข่ายในรูปแบบของการให้มหาวิทยาลัยเป็นแกนนำในการขับเคลื่อนการใช้ศักยภาพของบุคลากรด้านครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มาเป็นหัวหน้าทีมเป็นสิ่งที่สำคัญในการขับเคลื่อนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพด้านการจัดการศึกษา เพื่อให้การทำงานมีความเข้าใจในธรรมชาติของศาสตร์ด้านการเรียนการสอนเป็นหลัก นอกจากนี้ลักษณะการทำงานที่เป็นเครือข่ายควรประกอบด้วยบุคลากรที่มีศักยภาพจากหลายหน่วยงาน ทั้งด้านวิทยาศาสตร์ มนุษยศาสตร์ วิทยาการจัดการ เป็นต้น เพื่อการบูรณาการองค์ความรู้ร่วมกันในการพัฒนาเครือข่ายให้มีประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด

2. ผลจากการพัฒนาเครือข่ายแล้วประสบความสำเร็จ ตัวบ่งชี้หนึ่งที่สำคัญ คือ เครือข่ายสามารถดึงผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมกับการดำเนินงานของเครือข่ายจากหลายภาคส่วน ดังนั้นผู้นำเครือข่ายจะต้องมีความสามารถในการดึงภาคีเครือข่ายเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาการดำเนินงานให้สอดคล้องกับลักษณะเครือข่ายที่ตั้งขึ้น ทั้งจากผู้ปกครอง ผู้นำในพื้นที่ ประชาชน ชุมชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคเอกชน

3. การดำเนินงานที่ต่อเนื่องในรูปแบบทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการหลังจากสิ้นสุดโครงการวิจัยแล้ว เป็นสิ่งสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนในการดำเนินงานโครงการยังคงอยู่และก่อให้เกิดเป็นผลลัพธ์และผลกระทบในวงกว้างต่อไป ดังนั้น การวางนโยบายหรือการคัดเลือกผู้นำที่จะขับเคลื่อนเครือข่ายในพื้นที่ ควรจะต้องเป็นผู้ที่เคยทำงานหรือคุ้นเคยในพื้นที่เป็นอย่างดี เนื่องจากจะมีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนการดำเนินโครงการวิจัย และก็จะยังคงอยู่หลังสิ้นสุดโครงการวิจัยเช่นกัน

4. ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานด้านการศึกษาควรมีการกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับการทำงานในรูปแบบเครือข่าย เน้นการกระจายอำนาจลงไปสู่ท้องถิ่นและสถานศึกษาให้มากขึ้น รวมทั้งให้การสนับสนุนปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ เป็นต้น เพื่อช่วยสนับสนุนรูปแบบการดำเนินงานเครือข่ายให้สามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

5. เครือข่ายที่มีการทำงานร่วมกันควรมีการจัดทำฐานข้อมูลทรัพยากรทุนในพื้นที่ ทั้งด้านต้นทุนบุคคล ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย นักวิจัย ประชาชน ชุมชน เป็นต้น ด้านแหล่งการเรียนรู้ ได้แก่ มหาวิทยาลัย โรงเรียน ศูนย์การเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ของชุมชน เป็นต้น ด้านองค์กรสนับสนุน ได้แก่ องค์กรบริหารส่วนตำบล องค์กรบริหารส่วนจังหวัด เขตพื้นที่การศึกษา เป็นต้น และด้านอื่น ๆ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญในการบริหารจัดการภาคีเครือข่าย เกิดการเผยแพร่จะแลกเปลี่ยนศักยภาพของแต่ละเครือข่ายในวงกว้างมากยิ่งขึ้น

6. การพัฒนาครูและนักเรียนโดยจัดตั้งภาคีเครือข่ายที่อาศัยสรรพกำลังในพื้นที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดเป็นนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้งประถมศึกษาและมัธยมศึกษาดำเนินการจัดตั้งภาคีเครือข่ายโดยอาศัยสรรพกำลังในพื้นที่เพื่อพัฒนาครูและนักเรียน โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นแกนกลางในการดำเนินการด้านการ

ประสานงาน และขอความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในเขตพื้นที่หรือพื้นที่ใกล้เคียง ในการทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานเชิงวิชาการ ในแต่ละเขตพื้นที่อาจจะมีการจัดตั้งหลายภาคีเครือข่าย ซึ่งมีลักษณะที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของบริบทในพื้นที่ โดยพื้นที่ภาคใต้ สรุปได้ 2 รูปแบบ คือ

รูปแบบที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายที่มีคณะผู้วิจัยของสถาบันอุดมศึกษาเป็นแกนหลักและมีภาคเอกชนในพื้นที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ โดยมีภาคีเครือข่ายทุกภาคส่วนร่วมสนับสนุน ดังเช่น รูปแบบเครือข่ายของจังหวัดสุราษฎร์ธานี

รูปแบบที่ 2 การพัฒนาเครือข่ายที่มีคณะผู้วิจัยของสถาบันอุดมศึกษาเป็นแกนหลัก และมีเครือข่ายครูที่มีความเข้มแข็ง โดยมีภาคีเครือข่ายทุก

ภาคส่วนร่วมสนับสนุน ดังเช่น รูปแบบเครือข่ายของจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง

ดังนั้นหากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ต้องการนำรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายไปใช้ ควรเลือกให้เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายเชิงพื้นที่เพื่อหนุนเสริมการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

บรรณานุกรม

- เกษม สุริยภัณฑ์ และคณะ. (2554). การวิจัยและพัฒนาเพื่อยกระดับสมรรถนะในการเรียนรู้และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดพัทลุง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). (อัดสำเนา).
- โครงการ PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2553). ผลการประเมิน PISA 2009 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ บทสรุปเพื่อการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์.
- ชนะศึก นิษานนท์ และคณะ. (2555). นวัตกรรมการสร้างกลุ่มเครือข่ายครูศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). (อัดสำเนา).
- ธีระ รุญเจริญและคณะ. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้. กรุงเทพมหานครข้าฟาง :.
- ประโยชน์ คูปต์กาญจนากุล และคณะ. (2552). รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการการพัฒนาเครือข่ายสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (LLEN - PDG). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). (อัดสำเนา).
- _____. (2554). รายงานฉบับสมบูรณ์การพัฒนาเครือข่ายในพื้นที่เพื่อส่งเสริมคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). (อัดสำเนา).
- พูลพงษ์ บุญพรหมณ์ และคณะ. (2554). รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การพัฒนาเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้บนฐานการทำโครงการสำหรับครูและนักเรียนในจังหวัดนครศรีธรรมราชโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.). (อัดสำเนา).
- เมตต์ เมตต์การุณจิต. (2553). การบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม: ประชาชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น และราชการ. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: บ็ค พอยท์.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีการสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ บริษัท ตาปลาพับลิเคชั่น จำกัด.
- สมชาย สว่างจิตร และอิทธิพัทธ์ สุวทันพรกุล. (2556). *การสังเคราะห์ผลผลิตและผลลัพธ์ของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา: กรณีศึกษางานวิจัยเพื่อท้องถิ่นด้านการศึกษาที่ชุมชน*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ "ศรีนครินทรวิโรฒวิชาการ" ครั้งที่ 7 วันที่ 1-2 เมษายน 2556 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: บริษัทวี. พรินท์ (1991) จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). *รายงานการวิจัยเรื่องการสร้างเครือข่ายสังคมเพื่อขับเคลื่อนนวัตกรรมการพัฒนาองค์กรการศึกษา: บทเรียนภาคสนามจากโครงการวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรทางการศึกษาดำเนินการจัดการความรู้*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด อีเลฟเว่น สตาร์ อินเตอร์เทรด.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2552). *สรุปผลการประเมินคุณภาพการศึกษาระดับชาติ ปีการศึกษา 2549-2551*. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษา. (อัดสำเนา).
- Fitzpatrick, J.L., Sanders, R.S., and Worthen, B.R. (2004). *Program evaluation: alternative approaches and practical guidelines*. (2nd ed). USA: Pearson Education, Inc.
- Northouse, P.G. (2004). *Leadership: theory and practice*. (3rd ed). English: thousand Oaks, California: sage publication.
- Senge, P. M. (2006). *The fifth discipline: the art & practice of the learning organization*. (2nd ed). New York: Doubleday.